

הזכרות קדושים

מפנקסי מדינת פולין גדול

הוציאן לאור והוסיף הערות

יהודה לעווין

רב בעיר פינגע.

הקדמה.

ההזכרה הראשונה היא מפנקסי הקהל והחברה קדישא בעיר פלאטאו (Flatow) במדינת וועסטפרייססען, אשר לפנים היה שמה זלאטאווי. העתקתם נגמרה ביום ז' תשרי תר"ג לפ"ק.

השניה היא מפנקס החברה קדישא בעיר פיננע. הפנקס הזה היה לפנים ברשות הקהל וחלקו הזה נכתב סמוך אחר שנת 1736, ע"י בספרי Aus der Vergangenheit der jüdischen Gemeinde zu Pinne, Pinne 1903, זד 2. השלישית היא מפנקס הקהלה אשר בפארדאן על נהר ווייסעל זד 2, והוא נכתב מחדש בשנת 1870.

הרביעית היא מפנקס אשר כתיבתו נגמרה ביום ט"ז שבט 1800 בעיר קענינסבערג אשר באסטפרייססען, והיה ברשות אלופי חברה דמדינות נאטאנג אשר באסטפרייססען (אצל חלק הים הנקרא Frisches Haff בין הנהר פרינגעל ובין הנהר אללע). את הפנקס הזה נדבה הרבנית גיטל אשת הרב אב"ד דק"ק פארדאן בערב סוכות 1808, אך בשנת 1831 היה ברשות הקהל אשר בפארדאן וגם היום הוא אצלו. מן התיבות אשר בהזכרה הזאת "כי הרגנו כל היום עליך" ניכר שנכתבה ימים רבים קודם לכן.

החמישית היא מן הפנקס אשר הוא אצל הקהל בעיר ריטשענוואלדע במדינת פאזען, ונכתב הפנקס הוא או בשנת 1805 או 1811 (הפרט איננו ברור) אך ההזכרה היא על הקדושים, אשר היו בארץ פולין גדול בשנת 1656.

הששית גם היא מהפנקס בריטשענוואלדע והיא לזכרת שני הקדושים אשר היו בעיר פאזען בשנת 1736.

משאר הפנקסאות אשר היו בארץ פולין גדול נודע קצת בענין הזכרת קדושים. הרב ד"ר פערלעס אשר היה לפנים בעיר פאזען כתב תמצית מהזכרות קדושים אשר בקונטרס בית הכנסת הישנה אשר בפאזען כמ"ע Monatschrift XIII, 409. גם אני בספרי Die Judenverfolgungen im zweiten schwedisch-polnischen Kriege, Posen 1901, זד 13 כתבתי תמצית מזה מן הקונטרס אשר בבית הכנסת החדשה שם, וכמו כן מן הקונטרסים אשר בעיר לאבישין (סמוך לעיר בראמבערג), ע"ש זד 10. הר"ר בראנן עשה כן בנדון הקדושים אשר בקהל שניידעמיהל, ראה ע"ש זד 15. Geschichte des Rabbinats in Schneidemühl, Breslau, 1894 זד 15. הזכרת קדושים אשר בפנקס קהל ליסא אתן אי"ה בספרי Geschichte der Juden in Lissa בחלק השלישי.

ההזכרות אשר אציע פה מחדשות הנה בין לענין שמות הקדושים בין לענין מקומותם ובין לענין קורותם. לשונן איננה זכה ואולי זה הוא מפני שרוכן פתשגני הכתב הנה.

אל¹) מלא רחמים שוכן במרומים. הסתר כסתר כנפיך לעולמים. המצא ננוחה נבונה למעלה מתחת כנפי השכינה. במעלה ובמדריגה העליונה. במעלות קדושים וטהורים. כעצם השמים לטוהר וכוהר הרקיע מצהורים (sic) ומנדורים: גאוני ארץ ועמורי עולם המה המורים: הלא המה קדושים דאקריינא ופולין גדול ופולין קמן ורטיא ואנפיהם. נהרגו גאוניהם ואלופיהם. ומקום בהם אשבייה מאנוש זכרם אמרתי אפאיהם: ואת נשמת הקדושים והטהורים דקהל לבשין²) אשר נתענו בענוים מרים וקשין וידיהם לאל השמים היו פרושין. ולא נחו ולא שקמו ויבא רוגו על קדושי קהל כמינאווי³). ועל קדושי קהל פמשינאווי⁴). וקדושים וטהורים דקהל לוקאווי⁵). אשר בשמותם הקדושים והטהורים אינם נקבו כלם שוים לטובה. ואמרו אין בלבנו אלא אחד. הן אם יקמלנו לו ניחל ולו ניחד. ואל קדושתו נהרג ונכחד. וצוחו ביום ההוא יהיה יי אחד ושמו אחד: ועוד הוסיפו בני עולה לענות. יסורים חדשות וגם ישנות. ועל זאת קראו למקוננות. על קדושי הרוגי ישראל ועמדו בנסיונות. את הקדוש והטהור מורינו הרב ר' פינחס⁶) על עלילות עסק⁷) האמונות. ואת נשמות (sic) הקדוש מורינך הרב ר' מתתיהו בן הקדוש מורינו הרב ר' משה⁸). אשר שרפו כל גופו פצעים פצעים להיות כוחו תשה ולא הועיל (sic) לו מעשים טובים וצדקתו אשר עשה: הציתו בו גפירת ואש ושרפו את ידו. וחתכו עורו רצועות רצועות בחיים בעודו להגדיל כים שברו ומכאובו. שחקו צרים על משבתו: ואחרי כן הקדיש קוראיו (sic) הכין מטבת. והוציאו אותו לבית שריפתו כאש תמיד תוקד על המזבח:

¹) לפני זה נאמר: לאחר זכירות (בפנקס הקהל: הזכירות) נשמות יאמר הרב או חשוב שבקהל אל מלא רחמים זה.

²) Labischin בשנת 1656. על הקדושים הם ע' בספרי Die Judenverfolgungen צד 10. ע' לעיל בהקדמה.

³) Romanowo במדינת Lithauen. בענין הגזירות במדינה הזאת בשנת 1655 ראה שם צד 17 והלאה.

⁴) Paczanow במדינת פולין קמן בשנת 1656. ע' שם צד 16.

⁵) Lukow ג"כ במדינת פולין קמן בשנת 1656. ע' שם. בפנקס החברה שם המקום לוקאווא.

⁶) שני פנחס היו אז קדושים. האחד בעיר Tomaschow השני בעיר Lukow. ע"ש צד 14, 16.

⁷) בפנקס החברה: עוסק.

⁸) אולי הוא הקדוש ר' מתתיהו מקראקא. ע' Zuzn Literaturg. צד 489, ונשרף בפיעטרקוב י"ד כסליו תכ"ד, אבל שם אביו החבר ר' דוד. ע' לחות זכרון 68, 69.

ויהיה (sic) הקרבתו לפניך בעולת תמיד לריח ניחוח: ושפנו במסילה סלולה כל עפר שריפתו דלא למכנשי ומלתא דתמיה מדכר דכירי אינשי. כי היכא דלא ליתי לאנשווי: ואף לא הועיל לו זכות תורתו וכי תמו (sic) זכות אבותיו: גאוני ועמודי עולם אשר היו יכולים לעמוד בפרצתו. אין זה כי אם לכפר בעד כל ישראל ובעדו ובעד ביתו: ועוד היתה ידם נטויה ומשפטיך שהום [תהום] רכה. ליגע בכף ירך יעקב ולצוד נפש צדיק לרדוף אותו עד חובה את הקדוש והטהור מורינו הרב ר' שלמה בן החבר ר' עקיבא⁹). דבר שלח ביעקב אש וביהורא (sic) להבה. כי נלקח (sic) ביום אחד שני כתרי דרהבא הקדושים והטהורים דק"ק פונא¹⁰) שנמסרו לסרדיוט פתאום במהומה. הלא הוא כבוד אדונינו¹¹) ורבינו החסיד והטהור הגאון הדרשן מהור"ר יוסף: ואת הקדוש והטהור השתדלן מהור"ר יעקב בן מהור"ר פינחס על עלילות שקרים. הפה (sic) כזבים בוולד הטומאה קול דמיהם צועקים אליך מן האדמה. כי אכלו את יעקב ואת נוה יהורא (sic) השמו מוכנים ומוזמנים לחיי עולם הבא: ואת נשמת מהור"ר יצחק איציק במהור"ר בועז¹²) אשר נרב ונדר כמה נדבות בבית הכנסת. ועשה כמה פעולת (sic) טובות בקהילתנו. בזכות זה היא (sic) נפשו צרורה בצרור החיים ויזכה לראות פני השכינה: למה י"י תעמוד מרחוק תעלים לעתות בצרה. אשר אמרה (sic) לנפשם שחי ונעבורה ומעללים עלינו עלילות שקרים וגוורים גזירה על גזירה: קנא י"י לשמך אשר חללהו (sic) צריך וקמין תדרפם מתחת שמך (sic): נוקם י"י ובעל חימה: י"י שמו י"י איש מלחמה: הלא נקראת אל נקמות י"י אל נקמות ונקום נקום אל תעלים מהם חימה: על שפיכת דם הקדוש והטהור מורינו הרב רבי אלכסנדר בן מורינו הרב ר' שלמה¹³). אשר נשא נפשו ולבו לאל השוכן שמימה ועבר עליו רוח קנאה ורוח נכאה: העלילו עליו עלילות שקר בוולד הטומאה: לא יאבה י"י סולח (sic) להם והבדילם רעה (sic): עד מתי י"י חחשה ותתעלם ולא תנקום דמים אשר שפכו כמים דמי שבי ועולמים (sic): ועל לבוש נקמות¹⁴) יהיו נארגים ומרוקמים. קול דמיהם מן האדמה צועקים: דם בחורים וכתולות דמי עוללים ויונקים אשר אכלו הכלבים את בשרם ודמיהם היו מלקקים: למה עברת על דת תורתך (sic) המפורשים: אל תעמוד על דם רעך. הנאמר בפרשת קדושים. וגזרת אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד והמה אבות ובנים כאחד רומסים ורשים: המרים לא נתמלא מהם סאתם. ותשמע קול ענות וקול חירופים וגירופים ומערכותם: ואמרו איה אלהינו צור חסיו בו איה איפה תקותם: ארץ ארץ אל תכסה (sic) דמם ואל יהי מקום לזעקתם. ומחיצתו (sic) עשרה רוני מלכות והרוני לוד תהי מחיצתם: ועם עקירת יצחק תזכור עקדתם: ויקוים לנו הנה

⁹) הקדוש הזה נזכר בקונטרס בית הכנסת החדשה אשר בעיר פאזען, ונהרג בשנת 1656, ע' Judenverfolgungen צד 18 הערה 2.

¹⁰) בשנת 1786 וצ"ל מהור"ר אריה ליב בן מהור"ר יוסף.

¹¹) בפנסק החברה: מורינו.

¹²) לא נודע לי מי הוא זה ואי זה הוא ואולי איננו קדוש.

¹³) גם הוא לא נודע לי.

¹⁴) בפנסק הקהל: נקמת.

שלה (sic) לכס את אליהו הנביא בכותם: לפני בוא יום הגדול והנורא. ובא לציון גואל במהרה. ובצירוף החיים תהא נפשותם צרורה. ונאמר אמן.

II.

אמ"ר שובן במרומים המצא (sic) מנוחה נכונה תחת כנפי השכינה במעלות קדושים וטהורים כוונה הרקיע מזהירים את נשמות הקדושים היקרים הנאהבים והנעימים בקהלה הקדוש (sic) נעמרב בהאסף לתוכה קהלות לרוב. וגבר עליהם האויב והחריב וכאו פתאום בכל מיני כלי קרב. נמסרו הטהורים בידי עמים ערילים. אהלי קדר יזונים וישמעאלים. ועשו בישראל הרג רב אנשים ונשים קטנים וגדולים. בהורים וגם בתולות. יונקים ועוללים. מסרו נפשם יחד באימה וביראה ופחד. על קידוש שם המיוחד. כששת אלפים נפשות כלם לשמים לב אחד. מהם נחנקו ומהם נטבעו במים. ומהם מדוקרים חרב. ונשפך דמים (sic) כמים. צוחו במר וקדשו שם שמים. ישקפו וירא י"י מן השמים. אולי ירחם שארית יוסף ופליטת אפרים. וישיב י"י לציון נקמות כפלים. כאו בצאת ישראל ממצרים: הרב המאור הגדול הקדוש הגאון מ"ר ר' מיכל¹⁵) אריה שבחבורה. השיגו הנוצרים. וכתרו שתי ידיו במהרה. והכוהו מכת פצע וחבורה. ובבקשתו הוליכוהו על הקברות. שם נהרג ולא נקבר בקבורה. איך היה לשמה בהריגת הקדוש הגאון מורינו ורבינו ר' שלמה¹⁶). ואיך חשך השמש בצהרים בהריגת חבירו הקדוש הגאון מורינו ורבינו ר' חיים¹⁶). גם עוד בעלי תריסין שמוחם נעלם. ואנשי חסד נאספו אהובים ברורים גבורים כלם נתיסרו בענוים קשים ונעקדו. ומקורב נעקד הקדוש הגאון הדרשן מזהר"ר יהודא ליב בן מורינו מזהר"ר יוסף¹⁷) ז"ל דרשן דק"ק פוונא. והקדוש מזהר"ר יאקב שתדלן דק"ק פוונא¹⁷). בחיים ובמותם לא נפרדו. בטל כבוד יראת י"י אמרות טהורות נשרפו. גם נקרעו כמה ספרי תורות וכמה ספרי חכמות יקרות. ואותיות קדושות פורחות על הלוחות חרות. כמה קהלות קדושות כתי ננסיות ובתי מדרשות יקרים. נהרסו המכונות ובטלו הטחונות ונעקרים כלי הקדש. ונחלחנו נהפכו (sic) לזרים. הוי על כל שכיני הרעים והאכזרים. ראה י"י והביטה כי יד אויב רמה וירינו (sic) מטה. ידרו חיים שאול מטה. ולשוועתינו תשמע ואונך הטה. ברונג רחום בקרוב תודיע. צאן מרעיתך מורה תושיע. וזכר רב טוב יביע. ובגבורתיך אביע. אל נקמות י"י אל נקמות הופיע. קדושים כל אחד ואחד בטל רצונו

¹⁵) בטיט היון ובסליחות חרב בעל תו"ט נזכר הקדוש ר' יחיאל מיכל והוא הקדוש בעיר נעמיראו אשר מת בשנת 1648 כנראה משארית ישראל דפוס לבוב פרק כ"ה ע' Grätz Geschichte X, 68.

¹⁶) הקונטרס בבית הכנסת החדשה אשר בפאוען מזכיר את שני הקדושים האלה אשר נפלו בשנת 1716. קדוש אשר שמו ר' שלמה נפל ג"כ בשנת 1656. ע' ספרי Die Judenverfolgungen צד 14. בעיר שניידעמיהל נפלו בשנת 1656 שני קדושים אשר שמם שלמה וחיים אך לא נאה להם תואר גאון ע': Brann, Gesch. d. Rabb. in Schneidemühl צד 15. ¹⁷) נפלו בשנת 1786. וצ"ל אריה ליב במקום יהודא ליב.

מפני רצון קונו. ליחד שמו הגדול במעונו. והקריב המקריב את קרבנו. פשטנו לטבח צוארם. בכל לבבם ומאודם ובשרם. לא חסו על בניהם ושארם. פנה היום (sic) פנה הודם והדרם. לכן בעל הרחמים יצרור בצרור החיים נשמתם. יי אלהים הוא נחלתם. ויזכור לנו עקידתם. ויעמוד לנו זכותם ולכל ישראל. ארץ! אל תכסה דמם. ובזכותם נרחי ישראל ישובו על אדמתם. וקדושים יהיו תמיד לזכרון לפני יי צדקתם (sic). יבואו שלום ינחו על משכבתם ונ"א.

III.

אל מלא רחמים שוכן במרומים. המציא מנוחה נכונה תחת כנפי השכינה. במעלות קדושים וטהורים כוהר הרקיע מזהירים. את נשמת הקדוש והטהור הרב המנוח מהור"ר שמואל בן הגאון מהור"ר דוד סג"ל בן המחבר (sic) טורי זהב¹⁸) שהלך לעולמו. ונשמת הרב המנוח מהור"ר הירץ¹⁹) שהלך לעולמו. יי ינקום דמם ותחת כסאו יסתירם אשר נהרגו בידי האכזרים בכמה מיתות משונת (sic) אשר מסרו נפשם על קידוש השם המיוחד ונשמתם יצאו (sic) באחד.

IV.

לך סיון.

אל מלא רחמים שוכן במרומים. אין כמוך באלמים. שומע לשועת ענומים. המציא מנוחה נכונה על כנפי השכינה. במעלות קדושים וטהורים. כוהר הרקיע מזהירים. את נשמת (sic) הגבורים דורשי קלים וחמורים. מנהיגי עדת ישרים. נשחטים בצפרים. באו זדים ארורים. כדוב אורב במסתרים. נחלתינו (sic) נהפכה לזרים. השביענו לענה ומרורים. גאוני עולם חסידי ארץ. גודרי גדר ועומדים בפרץ. געו (sic) על כליון וחרץ. נמוגו כל יושבי ארץ: דוה לבנו על עטרת ראשינו (sic) לשמוע (sic) אוון ראבה נפשינו (sic). כי הפלא ה' את מכותינו. ומכה שבע על חטאתינו (sic): הוני תורת ה' לילות וימים. דורשי רשומים. בחורים וחכמים. הושלכו לארץ למטעי כרמים (sic). נהפכו לדם נהרות ואנמים: ווי העמודים. ומעשה חרודים. הרביצו והעמידו תלמידים. ביד בוגדים ושודדים. המה היו לשריפת אש יקודים: זהיר ווריו במצות אל. האלוף הגאון הרב רבינו יחיאל מיכל²⁰). נשא ידו ולבו לאל. הוי אריאל אריאל: חמיד ורניג לעילא ותתא. בדרי מעלה ובדרי מטה. גורו ראשו בחרב להוטה. ראה ה' חרפתינו והביטה: שפסרי טוהר קדושי עליון. צעקו חוצה מר יבכיון. איכה היו לחרפה ולבויון. שוד ושבר וכליון: יון וקדר הסכימו יחד. לעקור ביצתן (sic) ביחד. ה' אחד ושמו אחד. תפיל עליהם אימתה

¹⁸ הר' שמואל הזה לא נודע שמו עד חנה, ע' באבער, אנשי שם צד 59.

¹⁹ לא נודע לי מי הוא זה.

²⁰ ע' לעיל הערה 15.

ופחד: כל מחמדי עין. הרגו בכלי זיין. שמו לנגדם בעין (sic). תבלעם ובלעם (sic) בהרף עין: לא האמינו יושבי העיר. כי יבא עליהם אויב וצר. דלו עיניהם וצעקו מר. ותיטב לה' משור פר: מסרו נפשם וגויתם מפרפרים (sic). הילדים בחיק אמותם. כלו חייהם ורבו אנהותם. נקום ה' נקמתו ונקמתם: נקום ה' נקמתם ה' איש מלחמה. הטל ביניהם מהומה. והיו לכיזה ולשמה: ספר תורה קרעו בחמתם. שרפוהו ודרסוהו בהליכתם. למה יאמרו איה יראתם. אין אלהים כל מזימותם: עזרה עזרה למה תישן. גוי בלא כתב ולשון. פשטו יד בבת אישון. תכהילם ותרדפם בנחל קישון: שתאום נקנסה מיתה חמורה. אל ארוי הלבנון אדירי התורה. גם לא היה להם קבורה. אריאל צעקו מרה: צהלנו ורוני (sic) הרוני הקהלות. כי נפשם צרורה בעילוי העילות. לריח נחוח זבחים ועולות: קומה ה' יפוצו אויבך. כי הרגנו כל היום עליך. מלטה נפשי מרשע חרבך. נקום נקמת דם עבדיך: ראה ה' והביטה. כי ירדנו מטה מטה. על ידי אומה שפילה ותתאה למשיסה ולמחתה: שמים הושלכו לארץ שאיה. הרכה והענגנה נכאה וצמאה. איכה ירדפון אחד מאה. בפר לעמך פשע וחטאה: תורה תורה חגרי שק והתפלשי בעפרים (sic). אשר נשפך דמם נמים הנגרים. קנא לתורתך אשר שרפו זרים. העל אלה תתאפק יוצר הרים. לכן בעל הרחמים יסתירם בסתר כנפיו לעולמים. ויצרור בצרור החיים את נשמתם. ה' הוא נחלתם: וינחו בשלום על משכבתם ונאמר אמן.

V.

אל מלא רחמים שוכן בגבהי מרומים המציא מנוחה נכונה למעלה מכנפי השכינה במעלות קדושים וטהורים כוזהו הרקיע מזוהרים גאוני עולם והסירי ארץ הנודרים גדר ועומדים בפרץ: דלשורין⁽²¹⁾ באו עליהם במרמה ובכובים ושלאו עליהם הממאים היונים וטרפו אותם כזאבים: הדריגה התחלה בעויה ביום שני של פסח תמי⁽²²⁾ (sic) במדינת פולין ובכל גלילותם: והיה צרה גדולה במדינות אחרים (sic): וי צעקו גדולים וקטנים בחורים ובתולות שיצא (sic) הנזירה ובא שתאום מן השמים: ועם גדול היתה (sic) עלינו מאדון עולם: שלקח (sic) מאתנו גאונים הקדושים המדריכים אתנו בדרך ישרים: החסיד מוריגו רב ר' יצחק אביד⁽²³⁾ שהיה בקי בתורה שבכתב ובעל פה: והרגו אותו הממאים ופשעו את מוחו וקרעו את קננו:

⁽²¹⁾ זה לא נודע עד הנה כי דלשורין קמו נגד היהודים אשר בארץ פולין גדול בשנת 1655/56. בהפוך גם לא הפולונים אמרו כי היהודים הם שונאי ארץ מושבם ואוהבי השועדען אשר נלחמו או בהפולונים. ראה ספרי Die Judenverfolgungen צד 1. שקר ענו הדלשורין נגד היהודים, כנראה מן הספור של ר' יודא בן הר"ר אפרים חיים מק"ק שניידעמיהל המכנה את השועדען בשם "שונאיניו" (Historische Monatsblätter für die Provinz Posen V, 35).
⁽²²⁾ צ"ל תמ"ה, כי כל הקדושים הנזכרים פה הם משנה ההיא. ראה עוד בספרי Die Judenverfolgungen צד 6.
⁽²³⁾ בקהל ראגאוען אשר בארץ פאזען, וזה היה בחצי השני מחדש April, ע"ש צד 6. קורותיו אלו לא נודעו עד הנה.

והשליכו אותו מן החלונות על אשפה: טהורה הנשמה של החסיד והישיש מורינו רב ר' ישראל (שהיה מזרע הלויים²⁴) ושמו אש ונפרית האזכורים. על לבו הודונים. ויצא (sic) נשמתו בפסוק שמע ישראל יי אלהינו יי אחד. ולא חסו על גופם בעבור קידוש שמו המיוחד. נתיסרו נתענו בענוים קשים וגדולים. את החסיד והישיש אביד מהור"ר אפרים²⁵). צעקו (sic) בקול מר לישועתך קויתי יי בכפלים: צעק החסיד מהור"ר יצחק²⁶) וקפאו למים. וקראו עליו הפסוק אשיב ממצולות ים וממים (sic): מליץ יושר הרב מרדכי²⁷) שכתב ספר תורה הקדושה על הגוילים: והאויבים שחטום והימתו (sic) עליהם: ואבות ובנים שחטום ורמם נשפכים (sic) על הארץ כדם אלים (sic) ופרים. ספרי תורות לארץ נזרקים: וגם שאר ספרי תורת (sic) הקדושים. נשלכים בחוצות ובשוקים. עמוד עולם מהור"ר יהודה מנהיג המדינה²⁸) כמה שנים: שחתכום (sic) את ראשו בחרב הדם חתנים ונלות ממהרים לטבח בהליכתם לחופתם: ועל צדיקי נפשותם לא חסים (sic). ליחד שמך. קומה והנשא אפך על הקמים ריב ריבנו אל מתנשא ממדומים: נוקם נקמת דם עבדיו השפוך: שערי קדושים. תבא לפניך צעקתם וקבל שועתם. כעולה ושלמים. ואכלו אותם הכלבים. ולא באים לקברים. ירא יי ויביט ונוקם (sic) נקמתם. דמם שנשפך נחלים וכיאורים ויערב לו זבחתם כדם אלים (sic) ופרים. דורשי תורה מפו יקרים. משליכים (sic) בחוצות וביערים. ונפשטו ערומים. קבורתם קבורת חמורים. הלא בעבור קדוש שמך מסרו גופם ונשמתם (sic) הקדושים. אין אדם עומד במחיצתם. וזותם יעמוד לנו כנגליותינו. זה ינחמנו מעצבון ידינו. קנא ונוקם (sic) נקמתם לאלה הקדושים. המציא מנוחה נכונה למעלה כנפי (sic) [מכנפי] השכינה ואתה תשיבם מזיו הוד פניך יהיו נכונה (sic) מהר גאלתינו (sic) וקרב משיחנו ותקבץ יחד במקום אחד הנאמן צוה ישועות עם לא אלמן ונאמר אמן.

VI.

אל מלא רחמים שוכן במדומים המציא מנוחה נכונה למעלה מכנפי השכינה. במעלות קדושים וטהורים. כוזהר הרקיע מזהורים את נשמתם הקדושים (sic). מהור"ר אריה בן מהור"ר יוסף ואת מהור"ר יאקב (sic) בן הר"ר פנחס²⁹) שמסרו נפשם על קידוש שמך. ליחד אותך בעולמו (sic) ובטלו רצונם מפני רצון קונם. ליחד שמו הגדול במעונו נתיסרו ונתענו בענוים גדולים כדי להציל את ישראל מיד הערלים כשה לטבח נעקד (sic). בחייהם ובמותם לא נפקד (sic). פשטו צואריהם לשחטם (sic)

²⁴) בקהל פלאטאו. ע"ש צד 7, גם זה חידוש במקצת.

²⁵) בקהל וורעשען אשר בארץ פאזען, ע"ש; גם פה חידוש קצת.

²⁶) בקהל לאבישין, ע"ש צד 10. הסיפור הוא ג"כ חידוש.

²⁷) הוא הוא הנזכר שם בצד 14.

²⁸) היה מנהיג מדינת פולין גדול, ע"ש צד 14, וקצת חידוש פה.

²⁹) עי לעיל הערה 10.

הזכרות קדושים

ולא חסו על גופם ולא על בניהם ונשיהן (sic). נסה [נסו] ונבחנו ונמצאו תמים
 לכבוד הבורא עולם ברחמים. נשרף ותם (sic) כל איבריהם. לקדש את שמך
 המיוחד. ירא יי ויביט מן השמים על שנשפך דמם כמים כאשר הבטחתנו ביד אבי
 חוזה. כי מאסו בחיי העולם הזה. על כן בעל הרחמים יצרור בצרור החיים את נשמתם
 ויזכור לנו עקדתם. וזכותם יעמוד (sic) לנו ולכל ישראל והם ינוחו בשלום
 ונאמר אמן.
